

Rima Elkouri: KULENİN ARDINDA SAKLANAN FİL

Posted on 06/11/2014

« Hapsedip boyun eğdirebileceklerini zannediyorlar. Yapamayacaklar.» Bu kelimeler, 1 Ocak 2014 tarihinden beri hapis yatan, Türkiye'nin ünlü Ermeni entelektüellerinden Sevan Nişanyan'ın yazdığı bir mektuptan alıntı. Siyasi tutuklu olarak görülen yazarla dayanışmak için yakın zamanda İstanbul'da düzenlenen gecede, bu mektubu kendinden emin bir şekilde okuyan, 14 yaşındaki oğlu Tavit oldu.

İlkbaharda okuyabileceğiniz bir röportajı hazırlamak için İstanbul'da bulunurken, tesadüfen Tavit ve ablası İris'le tanıştım. Bana, hem gurur hem de hoşnutsuzlukla, Human Rights Watch'ın yakın zamanda yayımladığı raporda da belirtildiği gibi, reform sözlerine rağmen, yönetimdeki sapmanın insanların kişisel haklarını tehdit ettiği bir ülkede babalarının yürüttüğü mücadeleden bahsettiler.

«Babam bir asi olarak doğdu,» dedi İris bana. «Tüm hayatı boyunca, hükümet ona karşı adaletsiz davrandı. Aslına bakarsanız, bu ülkede tam olarak ifade özgürlüğü yok. Babam bu yüzden bu zor durumun içinde...»

Yale ve Columbia'dan mezun olan Sevan Nişanyan, çok tartışılan ve sınıflandırılması zor bir entelektüel. Her şeye dokunan, dilbilimine tutkun, yazar, gazeteci ve otel sahibi olan Nişanyan, Kemalizm'in ya da İslamiyet'in dogmalarına hücum ederek, Ermeni Soykırımı'ndan açık açık bahsederek ya da ateizmini açıkça ortaya koyarak, tabuları yıkmakta hiçbir zaman tereddüt etmedi.

Nişanyan'ın adaletle ilk çekişmesi değil bu. Türkiye devleti uzun süredir onu susturmaya

çalıyor. Kemalizm'in, yani Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerine kurulu olduğu, Mustafa Kemal Atatürk tarafından tanımlanan ideolojinin kurucu mitlerini masaya yatırdığı, 2008'de yayımlanan ve çok polemiğe yol açan "Yanlış Cumhuriyet" kitabından sonra, kovuşturmaların sayısı arttı.

2013 yılında, blogunda, Muhammed'i küçük düşürdüğüne kanaat getirilen sözlerinden dolayı 13 ay hapse mahkum edilmişti. Bu kararın ardından, temyize başvurdu. Ama bu kez de, Ocak 2014'te, Efes antik kentine yakın olan, turistik Şirince köyündeki eski binaları izinsiz restore ettiği gerekçesiyle, en az iki yıl sürecek olan hapis cezasını çekmeye başladı. Nişanyan, 90'lı yıllardan beri kendini, yerel mimari mirası tekrar gün yüzüne çıkarmaya adanmıştı. Resmi olarak, bu hükmün Nişanyan'ın tartışmalı yazılarıyla hiçbir ilgisi yok. Ama (Kanada'daki) Charbonneau Komisyonu'nu bile korkutacak kadar yolsuzluk skandalları karşısında eğilen bir devlette, bu durum oldukça ironik. « Aslında ilkesel olarak korunması gereken alanlarda, hiçbir yaptırım olmadan devasa binaların inşa edildiği bir ülkede, Nişanyan'ın hapse atılması adaletsizliktir.» Gazeteci Hasan Cemal

Nişanyan'ın hapse girmesine neden olan şeyin inşa edilen küçük bir taş ev ya da kule olmaması muhtemel. Kulenin arkasında bir fil saklanıyor. Her şey, hapse girmesinin, yıllardır süren hukuki tacizlerin bir sonucu olduğunu gösteriyor. Human Rights Watch'ın da belirttiği gibi, kanıtlar, bu entelektüelin, çok tartışılan yazıları yüzünden Türk yetkililer tarafından hedef alındığı yönünde. Nişanyan da, iki sebepten dolayı cezalandırıldığını düşünüyor: Ermeni kimliği - ki bu Türkiye'de durumu ağırlaştıran bir faktördür - ve insanların hoşuna gitmeyen fikirleri.

Nişanyan, oğlu Tavit tarafından okunan mektubunda, provokatör bir üslupla, kendini eleştirmesi gereken bir nokta olmadığını, aslında durumun tam tersi olduğunu ifade ediyor. «Affedilmek ya da mazur görülmek değil talebim.Yaptıklarımın görmezden gelinmesini istemiyorum. Ödülü hak ettiğimi sanıyorum. Teşekkürü hak ettiğimi düşünüyorum. Beni cezalandırdıklarını zannedenlerin boynu bükük karşıma gelip benden af dilemesini

bekliyorum.»

Nişanyan, bu gelmesi muhtemel olmayan özürleri beklerken, İzmir'deki Torbalı cezaevinde hapis yatıyor. Her hafta, yakınlarının onunla 10 dakika süreyle telefonda konuşma hakkı var. Şartlar göz önüne alındığında, umut edebilecekleri en iyi şey, 45 dakikalık, camın arkasından yapabilecekleri görüşme... «Babamı çok özlüyorum,» diyerek açılıyor kızı bana. «Yapabileceğim hiçbir şey olmadığını bilmek beni mahvediyor.»

Nişanyan'ın hapisten çıkması için mücadele eden insanların düzenlediği konferansa katılanlara, heyecanla, «Babamı unutmadığınız için teşekkür ederim,» diyor. Organizatörlerden biri ona «Baban, unutabileceğimiz biri değil,» diye cevap veriyor. Human Rights Watch, Türk hükümetinin, ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğünün, Türkiye'de yapılması gereken, kişisel hakları kapsayan reformun temel alanlarından olduğunu resmi olarak kabul ettiğini hatırlatıyor. İnsanlar, hâlâ, hükümetin bu taahhüdünün tümüyle somutlaşmasını bekliyor. Sınır Tanımayan Gazeteciler'e göre, Türkiye hâlâ, gazetecilerin en çok hapsedildiği beş ülkeden biri.

Avukat, gazeteci ve insan hakları savunucusu Orhan Kemal Cengiz, Türkiye'de günlük yayımlanan Today's Zaman gazetesinde yazdığı yazısında, şu soruyu soruyor: «Eğer Nişanyan Ermeni olmasaydı, Ermeni Soykırımı'ndan bahsetmemiş olsaydı, bazı İslami kesimleri rahatsız eden sözleri telaffuz etmemiş olsaydı, sonu hapis olur muydu?» Cevap, sorunun içinde.

(*)Human Rights Watch'ın raporu için (Eylül 2014):

<http://www.hrw.org/reports/2014/09/29/turkey-s-human-rights-rollback>

Çeviri. Sibil Çekmen